

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ В ТУРИЗМІ

Щука Галина Петрівна

доктор педагогічних наук, професор,
Закарпатський угорський університет імені Ференца Ракоці II
ORCID ID: 0000-0003-4368-5081
halina.shchuka@gmail.com

Ковальська Леся Володимирівна

кандидат географічних наук, доцент,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID ID: 0000-0001-7582-8249
lesia.kovalska@cnu.edu.ua

Медвідь Лариса Іванівна

кандидат економічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет
ORCID ID: 0000-0001-9386-5211
me_lar@ukr.net

Дослідження суб'єктивного благополуччя стало одним із провідних напрямів сучасної туристичної науки. Проте їхні результати важко порівнювати між собою: дослідники використовують різні концептуальні визначення, структурні моделі, підходи до вимірювання та дослідницькі дизайни. Така методологічна різноманітність обмежує накопичення узгодженого наукового знання та ускладнює інтерпретацію впливу туризму на благополуччя людини. Метою статті є виявлення ключових методологічних проблем дослідження суб'єктивного благополуччя, аналіз їх взаємозв'язку та визначення їхнього значення для досліджень взаємозв'язку туризму і благополуччя. У дослідженні використано методологію інтегративного огляду літератури в поєднанні з концептуальним аналізом і порівняльним синтезом. Результати дослідження свідчать, що методологічні проблеми не слід розглядати як ізольовані недоліки окремих досліджень. Вони являють собою взаємопов'язану систему дослідницьких рішень, які послідовно приймаються на всіх етапах дослідницького процесу. Виокремлено п'ять взаємозалежних методологічних складових: концептуалізацію суб'єктивного благополуччя, визначення його внутрішньої структури, операціоналізацію, вибір дослідницького дизайну та інтерпретацію емпіричних результатів. Показано, що рішення, прийняті на ранніх етапах дослідження, визначають подальші методологічні вибори та зрештою впливають на обґрунтованість, порівнюваність і пояснювальну цінність отриманих результатів. У сфері туризму суперечності між окремими дослідженнями можуть бути пов'язані не лише з відмінностями туристичного досвіду, а й із різними методологічними підходами та аналітичними процедурами. Практична цінність статті полягає у запропонованому цілісному методологічному підході до планування, проведення та інтерпретації досліджень суб'єктивного благополуччя в туризмі. Запропонована концептуальна модель сприятиме підвищенню методологічної узгодженості майбутніх досліджень, полегшить зіставлення їхніх результатів і створить більш надійну основу для накопичення наукових знань про взаємозв'язок туризму та суб'єктивного благополуччя.

Ключові слова: суб'єктивне благополуччя; туризм; методологія дослідження; концептуалізація; операціоналізація; дослідницький дизайн; інтерпретація результатів.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

У міжнародній політиці туризм дедалі частіше розглядається не лише як сектор економіки, а й як один із механізмів реалізації Цілей сталого розвитку, підвищення якості життя населення та суспільного добробуту [18]. Відповідно змінюються і критерії оцінювання його ефективності. Поряд з економічними показниками та обсягами туристичних потоків дедалі більшого значення набуває здатність туризму сприяти фізичному, психологічному й соціальному благополуччю людини [13]. У науковій літературі цей зсув відображається у переході до

людиноцентричної моделі розвитку туризму, у межах якої позитивні емоції, осмисленість туристичного досвіду та життєва задоволеність розглядаються як важливі результати туристичної діяльності [7; 14].

Людиноцентричний розвиток туризму, однак, не обмежується благополуччям окремого туриста. Програмні документи UN Tourism та ООН наголошують на необхідності збалансування потреб відвідувачів, туристичної індустрії, місцевих громад і природного середовища, від якого залежить ефективне функціонування туристичної системи загалом [16; 21]. Це спричинило

розширення предметного поля наукового аналізу: поряд із благополуччям туристів науковці дедалі частіше звертаються до благополуччя працівників туристичної сфери, місцевих громад та інших груп стейкхолдерів, а також до взаємозв'язків між їхніми інтересами [5]. Унаслідок зазначених змін концепція благополуччя посіла одне з центральних місць у сучасній туризмології [8; 13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суб'єктивне благополуччя є ключовою міждисциплінарною категорією оцінювання якості життя, людського розвитку та ефективності суспільних систем. Водночас у літературі немає узгодженого розуміння його структури, механізмів формування та вимірювання. Фундаментальні праці Е. Дінера, Р. Е. Лукаса, Ш. Оїші [4] і сучасні дослідження К. В. Дас, К. Джонс-Гаррелл, Я. Фан, А. Рамасвами, Б. Орлове та Н. Ботчвей [17] відображають багатоманітність концептуальних підходів. Систематичні та scoring-огляди Н. Х. Азізан і З. Махмуд [3], Ж. Чжан, К. Баллу, А. Хосейном і Е. Медлендом [2], А. Терон, К. Хілл і Т. Мабітсела-Сівели [1] виокремлюють концептуальну неоднорідність, множинність моделей, відмінності у дизайнах і вимірювальних інструментах.

Оскільки суб'єктивне благополуччя сформувалося як психологічний конструкт, туризм успадкував не лише відповідні теоретичні підходи, а й їхні методологічні обмеження. Це підтверджують сучасні огляди: С. Вада, К. Прентіс, Н. Скотт і А. Сяо [13] аналізують поле кризь призму позитивної психології; К. Константиопулу, С. Варелас і П. Ліаргovas [8] систематизують тематичні й часові тенденції; Д. Е. Гарсон Васкес, А. Гусман Рінкон і Ф. Кала Вітері [5] досліджують благополуччя стейкхолдерів; С. Гарсеш, М. Посінью, С. Н. Жезуш і М. С. Рібер [12] узагальнюють еволюцію концепції та її управлінське значення.

Попри відмінності предмета, ці огляди засвідчують, що методологічна неоднорідність ускладнює порівняння, інтеграцію та практичне використання результатів. Проте переважно йдеться про окремі недоліки емпіричних праць, тоді як їхнє спільне підґрунтя та системний вплив на розвиток знання залишаються недостатньо з'ясованими. Отже, бракує цілісного пояснення взаємозв'язку методологічних проблем дослідження суб'єктивного благополуччя та їх наслідків для наукової обґрунтованості туристичних досліджень.

Формування цілей статті. Метою статті є виявлення та систематизація ключових методологічних проблем дослідження суб'єктивного благополуччя, аналіз їхнього взаємозв'язку та наслідків для наукової обґрунтованості досліджень благополуччя у туризмі.

Методи дослідження. Дослідження має концептуально-аналітичний характер і ґрунтується на інтегративному огляді літератури, що поєднує теоретичні, оглядові та емпіричні праці для критичного осмислення наукових підходів. Спочатку проаналізовано сучасні систематичні та scoring-огляди благополуччя у туризмі, далі – фундаментальні й оглядові праці з психології суб'єктивного благополуччя. Це дало змогу зіставити проблеми, виявлені в туристичних дослідженнях, із їхнім теоретико-методологічним підґрунтям. Застосовано критичний аналіз,

порівняння, тематичне групування, концептуальний синтез і логічне узагальнення.

Результати дослідження. Результати досліджень суб'єктивного благополуччя у туризмі залишаються неоднорідними й подекуди суперечливими [12]. Різноманітність теоретичних підходів, структурних моделей, індикаторів і методів оцінювання ускладнює їх зіставлення та формування узгодженого знання [5; 12; 14]. Проведений аналіз показує, що ці труднощі виникають унаслідок взаємозв'язку рішень, послідовно прийнятих від визначення змісту конструкта до формулювання висновків про вплив туристичного досвіду. Тому їх розглянуто за логікою дослідницького процесу: концептуалізація, визначення структури, операціоналізація, дизайн та інтерпретація.

1. Проблеми концептуалізації суб'єктивного благополуччя. Вихідним методологічним рішенням є визначення змісту та меж досліджуваного конструкта. Від того, яке явище позначається поняттям «суб'єктивне благополуччя» та як воно співвідноситься із суміжними поняттями, залежать подальше визначення його структури, вибір індикаторів і межі інтерпретації емпіричних результатів.

Однією з ключових проблем є ототожнення суб'єктивного благополуччя із суміжними конструктами, насамперед психологічним благополуччям, процвітанням (flourishing), якістю життя та психічним здоров'ям [1; 19]. Попри змістову близькість, ці поняття мають різні теоретичні засади та предмети оцінювання. Суб'єктивне благополуччя відображає оцінювання людиною власного життя й емоційного досвіду; психологічне благополуччя характеризує позитивне функціонування особистості; процвітання – повноцінність її розвитку та реалізації потенціалу; якість життя охоплює суб'єктивні й об'єктивні характеристики життєвих умов; психічне здоров'я стосується стану психічного функціонування. Використання цих конструктів як взаємозамінних фактично змінює предмет дослідження, ускладнює пояснення отриманих результатів і обмежує можливість їх зіставлення [1; 19; 20].

У туристичних дослідженнях ця проблема проявляється у використанні поняття суб'єктивного благополуччя для позначення різних результатів туристичного досвіду – від позитивних емоцій і задоволеності подорожжю до задоволеності життям, якості життя та ширших проявів особистісного розвитку [14]. Унаслідок цього подібні за формулюванням дослідницькі питання можуть фактично стосуватися різних явищ. Відмінності в отриманих висновках тоді відображають не лише особливості туристичного досвіду, а й різне розуміння самого благополуччя. За таких умов загальне твердження про те, що туризм «підвищує благополуччя», залишається методологічно невизначеним, доки не встановлено, який саме конструкт і який його прояв досліджувалися. Отже, концептуальна неоднозначність зумовлює розбіжності у структурних моделях, способах вимірювання та змісті висновків про вплив туризму.

2. Проблеми визначення структури суб'єктивного благополуччя. Концептуальне визначення суб'єктивного благополуччя окреслює межі конструкта,

але не встановлює, з яких компонентів він складається. Подальшим методологічним завданням є визначення його внутрішньої структури, тобто компонентів, що мають бути представлені в емпіричному дослідженні. Саме щодо структурної організації суб'єктивного благополуччя в сучасній літературі зберігаються суттєві розбіжності. Для туризму це має принципове значення, оскільки обрана модель визначає, за якими компонентами благополуччя оцінюватиметься можливий ефект туристичного досвіду.

У вузькому розумінні суб'єктивне благополуччя може розглядатися переважно як когнітивна оцінка людиною власного життя, що виражається через задоволеність життям, або як співвідношення позитивного й негативного афекту. Однією з найвпливовіших є когнітивно-афективна модель Е. Дінера, у якій суб'єктивне благополуччя поєднує задоволеність життям, позитивний і негативний афект [4]. Поряд із нею використовуються багатовимірні моделі, які охоплюють оцінювання окремих сфер життя, доменів благополуччя або додаткових психологічних характеристик [19]. Зазначені моделі сформувалися в межах різних теоретичних підходів і відповідають різним дослідницьким завданням. Методологічна проблема виникає тоді, коли вони застосовуються як взаємозамінні або обираються без належного теоретичного обґрунтування. У такому разі під єдиною назвою «суб'єктивне благополуччя» фактично досліджуються різні набори його компонентів, що обмежує змістову еквівалентність результатів та ускладнює їх зіставлення [11; 19].

У туристичних дослідженнях однакова термінологія також може приховувати різні предмети оцінювання. В одному випадку ефект подорожі визначається через короткочасні позитивні емоції, в іншому – через задоволеність туристичним досвідом або життям, а в третьому – через ширший комплекс показників благополуччя. Проте результати можуть узагальнюватися як свідчення впливу туризму на суб'єктивне благополуччя загалом [13]. Така структурна неоднорідність частково пояснює, чому дослідження, присвячені нібито одному явищу, можуть давати відмінні висновки: вони оцінюють різні компоненти, чутливі до різних характеристик подорожі та різної тривалості її можливих ефектів. Отже, структура конкретизує концептуальні межі конструкта й визначає подальший вибір індикаторів та інструментів.

3. Проблеми операціоналізації суб'єктивного благополуччя. Операціоналізація забезпечує перехід від теоретично визначеного конструкта до його емпіричних індикаторів. На цьому етапі дослідник має встановити, за допомогою яких показників та інструментів обрана структура суб'єктивного благополуччя буде представлена у вимірюванні. Методологічна коректність такого переходу залежить від відповідності між концептуальним визначенням конструкта, його структурною моделлю та змістом застосованого інструментарію.

Для оцінювання когнітивного компонента широко використовуються шкали задоволеності життям, зокрема Satisfaction with Life Scale, тоді як афективний компонент може вимірюватися за допомогою інструментів оцінювання позитивного й негативного афекту, зокрема Positive and Negative Affect Schedule. Багатовимірні моделі потре-

бують відповідних комплексних інструментів, здатних охопити всі передбачені теорією компоненти. Жодна окрема шкала не може автоматично вважатися універсальним вимірником конструкта, якщо вона фактично оцінює лише один його складник.

Проблема виникає тоді, коли теоретичне визначення явища ширше за його емпіричне представлення. Наприклад, суб'єктивне благополуччя може визначатися як поєднання когнітивного та афективного компонентів, але вимірюватися лише через задоволеність життям або лише через позитивні емоції. У такому разі висновки формулюються щодо всього конструкта, хоча емпіричні дані відображають лише окрему його частину [1; 9; 20]. Це створює розрив між заявленим предметом дослідження та фактично вимірним явищем.

Додаткові ризики пов'язані з використанням скорочених, модифікованих або авторських шкал без належної психометричної перевірки. Навіть валідований інструмент не може механічно переноситися в інший мовний і культурний контекст без аналізу його змістової, структурної та вимірювальної еквівалентності. Переклад окремих тверджень не гарантує, що респонденти з різних культур однаково розуміють запитання, використовують подібні стандарти оцінювання життя та інтерпретують шкалу відповідей [11; 19]. За відсутності відповідної адаптації міжгрупові й міжкультурні відмінності можуть частково відображати властивості інструмента, а не реальні відмінності у благополуччі. Для туристичних досліджень операціоналізація ускладнюється також ситуаційністю туристичного досвіду. Показники, отримані під час подорожі або відразу після неї, можуть відображати задоволеність конкретною послугою, загальний настрій, новизну вражень чи короткочасний позитивний афект, а не стійкі зміни суб'єктивного благополуччя. Дослідники також можуть поєднувати в одному інструменті показники задоволеності подорожжю, емоційного стану, якості життя та особистісного розвитку, інтерпретуючи їх як єдиний показник благополуччя [7; 8]. Унаслідок цього залишається незрозумілим, який саме результат туристичного досвіду було емпірично зафіксовано. Отже, розбіжності у шкалах, компонентах, часових рамках і адаптації інструментів знижують порівнюваність і не дають відокремити вплив туристичного досвіду від впливу вибірки чи способу вимірювання.

Операціоналізація є методологічним, а не суто технічним рішенням: невідповідність між визначенням, структурою та вимірюванням переносить похибку на наступні етапи й обмежує обґрунтованість висновків.

4. Проблеми дослідницького дизайну. Навіть чітка концептуалізація та валідна операціоналізація суб'єктивного благополуччя не гарантують обґрунтованості отриманих висновків. Дослідницький дизайн визначає характер доступних доказів і межі тверджень, які можуть бути сформульовані на їх основі.

Однією з ключових проблем є інтерпретація статистичних асоціацій як причинно-наслідкових зв'язків. У дослідженнях суб'єктивного благополуччя висновки про вплив певних чинників нерідко ґрунтуються на даних, що засвідчують лише зв'язок між змінними. За відсутності часової послідовності вимірювань, експери-

ментального або квазіекспериментального контролю та обґрунтованого механізму впливу причинне тлумачення таких результатів залишається гіпотетичним [17].

Пов'язаною проблемою є невідповідність між дослідницькими питаннями та можливостями обраного дизайну. Поперечні (cross-sectional) дослідження не дають змоги встановлювати зміни в часі, хоча їх результати можуть використовуватися для пояснення динаміки благополуччя або оцінювання ефективності певних впливів. Так само висновки про ефективність програм чи заходів є обмеженими за відсутності повторних вимірювань і груп порівняння. Окремого обґрунтування потребує поширення закономірностей, виявлених на локальних або специфічних вибірках, на ширші популяції [6; 17].

Межі доказовості визначаються також способом аналізу та представлення емпіричних даних. Ототожнення статистичної значущості з практичною важливістю ефекту, множинне тестування без належного коригування та необґрунтований вибір контрольних змінних можуть призводити до завищеної або викривленої оцінки виявлених зв'язків [10]. У відповідь на проблеми відтворюваності дедалі ширше застосовуються принципи відкритої науки (Open Science), зокрема попередня реєстрація дослідницьких рішень, відкритість даних і повніше звітування про проведені аналізи. Такі практики не усувають обмежень дизайну, але підвищують прозорість і можливість перевірки результатів [15].

У дослідженнях туризму зазначені проблеми набувають особливо виразних форм через контекстність і часову обмеженість туристичного досвіду. Його зв'язок із суб'єктивним благополуччям часто оцінюється за допомогою одноразових самооцінок, отриманих під час або після подорожі, без вимірювання початкового рівня благополуччя та без групи порівняння [13]. Такий дизайн не дає змоги встановити, чи спричинила подорож виявлені відмінності, чи люди з вищим початковим рівнем благополуччя, доходу, здоров'я або соціальної активності частіше подорожують і позитивніше оцінюють свій досвід.

Важливим джерелом зміщення є також самообрання учасників. Туристи самостійно обирають вид подорожі, DESTИНАЦІЮ, тривалість перебування та інтенсивність участі в активностях. Тому відмінності у благополуччі можуть бути пов'язані не лише з отриманим туристичним досвідом, а й із мотивацією, попередніми очікуваннями, фінансовими можливостями або особистісними характеристиками учасників. Крім того, результати, отримані на вибірках відвідувачів однієї DESTИНАЦІЇ, учасників конкретної програми чи споживачів певного виду туризму, не можуть автоматично поширюватися на туристів загалом. Отже, дизайн визначає межі доказової інтерпретації: навіть валідний показник не обґрунтовує висновок про позитивний вплив туризму, якщо дизайн не виключає альтернативних пояснень або не підтримує заявленого узагальнення.

5. Проблеми інтерпретації результатів. Наслідки попередніх методологічних рішень остаточно виявляються на етапі інтерпретації, коли емпіричні дані трансформуються у наукові висновки. У дослідженнях туризму суб'єктивне благополуччя дедалі частіше

використовується як критерій оцінювання результатів туристичного досвіду. Проте обґрунтованість висновків визначається не лише величиною та статистичною значущістю отриманих показників, а й відповідністю між концептуалізацією конструкта, його структурою, способом вимірювання та можливостями обраного дизайну.

Інтерпретація впливу туристичного досвіду потребує врахування контекстуальної залежності суб'єктивного благополуччя. Його рівень формується під впливом широкого спектра соціальних, культурних та особистісних чинників, зокрема життєвих подій, соціально-економічних умов, стану здоров'я, індивідуальних цінностей і способу життя. Тому навіть статистично значущі відмінності або зміни показників благополуччя не можуть автоматично приписуватися туристичній подорожі без аналізу альтернативних пояснень [6; 17].

Особливу проблему становить часова динаміка благополуччя. Позитивні зміни його показників після туристичної подорожі можуть бути пов'язані з новизною, тимчасовим виходом із повсякденної рутини, відпочинком від професійних і сімейних обов'язків або ситуативним емоційним піднесенням. Після повернення до звичного середовища ці зміни можуть зменшуватися внаслідок гедоністичної адаптації. Відповідно, результати, отримані безпосередньо після завершення подорожі, не обов'язково свідчать про довготривалий вплив туристичного досвіду на суб'єктивне благополуччя. Для оцінювання стійкості виявлених змін необхідні повторні вимірювання, що дають змогу розрізнити короточасний емоційний ефект і триваліші зміни в оцінюванні життя. Інтерпретацію обмежує також сама природа суб'єктивного благополуччя як об'єкта дослідження. Його оцінювання ґрунтується переважно на самооцінках респондентів, які залежать від індивідуальних стандартів порівняння, ситуативного емоційного стану, культурних норм і особливостей розуміння запитань. Однаковий показник може мати різне значення для людей із різними життєвими очікуваннями та культурними уявленнями про добре життя. Це не свідчить про недосконалість суб'єктивних показників, але визначає природні межі точності, зіставності й узагальнюваності отриманих результатів [4; 10].

Для туризму це означає, що висновки про його вплив мають формулюватися із зазначенням того, який саме компонент благополуччя оцінювався, у який момент проводилося вимірювання, до якої групи туристів належали респонденти та в якому соціокультурному контексті відбувалася подорож. Результат, отриманий серед учасників велнес-програми, паломницького туру, сімейної відпустки чи екстремальної подорожі, не може без додаткового обґрунтування інтерпретуватися як універсальна закономірність впливу туризму на благополуччя.

Отже, суперечності можуть відображати не лише реальні відмінності впливу подорожей, а й різні способи визначення конструкта, моделювання структури, вибору індикаторів, дизайну та формулювання висновків.

Взаємозв'язки узагальнено на рис. 1. Кожний етап спирається на попередній: помилка концептуалізації спрямовує вибір структурної моделі та індикаторів; навіть коректні вимірювання не забезпечують причинних

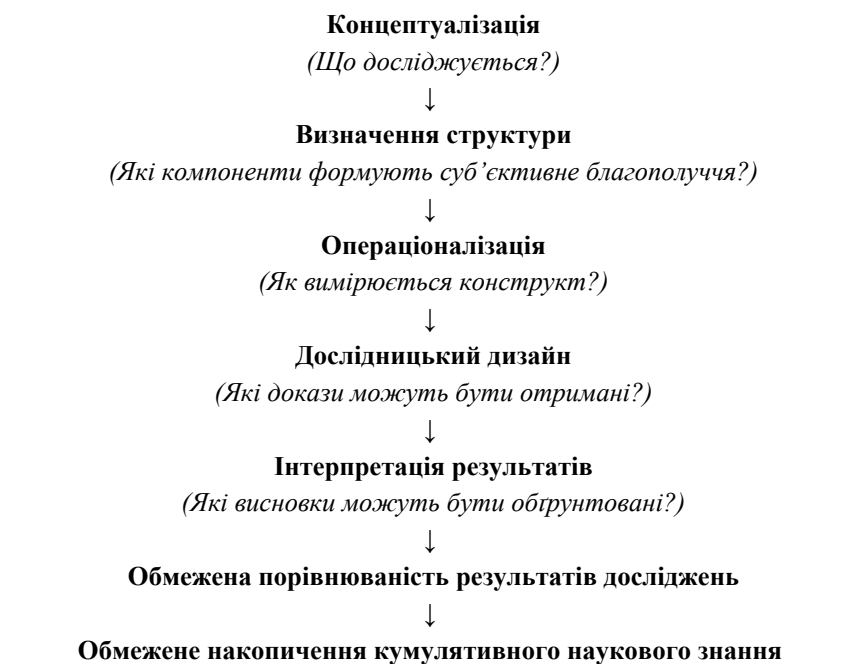

Рис. 1. Концептуальна модель взаємозв'язку методологічних проблем у дослідженні суб'єктивного благополуччя в туризмі

Джерело: розроблено авторками за [1; 4; 6–11; 13–15; 17; 19–20]

чи узагальнюваних висновків, якщо дизайн цього не підтримує; на етапі інтерпретації обмеження можуть перетворюватися на надмірні твердження про вплив туризму.

Методологічні проблеми, отже, утворюють накопичувальний ланцюг, який обмежує змістову еквівалентність і порівнюваність результатів та перешкоджає формуванню кумулятивного знання про зв'язок туристичного досвіду із суб'єктивним благополуччям.

Висновки. Методологічні проблеми дослідження суб'єктивного благополуччя утворюють послідовну систему рішень: концептуалізація визначає структурну модель, структура – операціоналізацію, дизайн – рівень доказовості, а інтерпретація інтегрує наслідки попередніх етапів. Тому похибки ранніх стадій накопичуються й впливають на обґрунтованість висновків.

Суперечності щодо взаємозв'язку туризму та суб'єктивного благополуччя можуть бути зумовлені не лише туристичним досвідом чи характеристиками вибірок, а й різними визначеннями конструкта, моделями, вимі-

рюванням, дизайнами та способами інтерпретації. Це обмежує порівнюваність і ускладнює формування узгоджених висновків про вплив туризму.

Наукова новизна полягає у концептуалізації методологічних проблем як єдиної системи взаємопов'язаних рішень, що послідовно визначають якість результатів і межі їх інтерпретації. Запропонована модель пояснює виникнення суперечностей не як сукупність ізольованих недоліків, а як наслідок їх накопичення. Практичне значення полягає в обґрунтуванні методологічної узгодженості всіх етапів – від визначення суб'єктивного благополуччя до інтерпретації даних. Це сприятиме підвищенню порівнюваності досліджень і надійності оцінювання впливу туристичного досвіду.

Подальші дослідження мають зосередитися на методологічних рекомендаціях, оцінюванні виміральної еквівалентності в різних культурах і ширшому використанні лонгітюдних та експериментальних дизайнів для розмежування короткочасних і довготривалих ефектів.

Список використаної літератури:

1. A scoping review of subjective well-being in a South African work context / A. Theron та ін. *Applied Research in Quality of Life*. 2026. Advance online publication. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11482-026-10255-z>
2. A scoping review of well-being measures: Conceptualisation and scales for overall well-being / W. Zhang та ін. *BMC Psychology*. 2024. Vol. 12, no. 1. Article 585. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40359-024-02074-0>
3. Azizan N. H., Mahmud Z. Determinants of Subjective Well-Being: A Systematic Review. *Environment-Behaviour Proceedings Journal*. 2018. Vol. 3, no. 7. P. 135–141. DOI: <https://doi.org/10.21834/e-bpj.v3i7.1228>
4. Diener E., Lucas R. E., Oishi S. Advances and Open Questions in the Science of Subjective Well-Being. *Collabra: Psychology*. 2018. Vol. 4, no. 1. Article 15. DOI: <https://doi.org/10.1525/collabra.115>
5. Garzón Vásquez D. E., Guzmán Rincón A., Cala Viteri F. Effects of tourism on well-being from the perspective of key actors: A scoping review. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2025. Vol. 12. Article 1438. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-025-05792-x>
6. If, Why, and When Subjective Well-Being Influences Health, and Future Needed Research / E. Diener та ін. *Applied Psychology: Health and Well-Being*. 2017. Vol. 9, no. 2. P. 133–167. DOI: <https://doi.org/10.1111/aphw.12090>

7. Kim S., Lee S., Wong A. K. F. Special issue: Positive psychology in tourism and hospitality marketing. *Journal of Travel & Tourism Marketing*. 2026. Vol. 43, no. 1. P. 1–2. DOI: <https://doi.org/10.1080/10548408.2025.2607313>
8. Konstantopoulou C., Varelas S., Liargovas P. Well-being and tourism: A systematic literature review. *Economies*. 2024. Vol. 12, no. 10. Article 281. DOI: <https://doi.org/10.3390/economies12100281>
9. Liang Z. Zhǔguān xìngfúgǎn de lìlùn yuányuán jíqí zài lǚyóu yánjiū zhōng de yìngyòng: Yíge pìpànxìng wénxiàn zōngshù [The evolution of subjective well-being and its application in tourism research: A critical review]. *Tourism and Hospitality Prospects*. 2019. Vol. 3, no. 3. P. 71–92. DOI: <https://doi.org/10.12054/lydk.bisu.111>
10. Lucas R. E., Dyrenforth P. S., Diener E. Four Myths about Subjective Well-being. *Social and Personality Psychology Compass*. 2008. Vol. 2, no. 5. P. 1902–1916. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00140.x>
11. Mancini A. D., Bonanno G. A., Clark A. E. Stepping off the hedonic treadmill: Individual differences in response to major life events. *Journal of Individual Differences*. 2011. Vol. 32, no. 3. P. 144–152. DOI: <https://doi.org/10.1027/1614-0001/a000047>
12. Positive psychology and tourism: A systematic literature review / S. Garcês та ін. *Tourism & Management Studies*. 2018. Vol. 14, no. 3. P. 41–51. DOI: <https://doi.org/10.18089/tms.2018.14304000>
13. Positive psychology and tourist well-being: A systematic literature review / S. Vada та ін. *Tourism Management Perspectives*. 2020. Vol. 33. Article 100631. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2019.100631>
14. Positive psychology, well-being, and mindfulness: A successful partnership towards the development of meaningful tourist experiences / E. Câmara та ін. *Journal of Tourism, Sustainability and Well-Being*. 2022. Vol. 10, no. 1. P. 21–38. DOI: <https://doi.org/10.34623/m7xe-a661>
15. Subjective well-being in tourism research / N. H. Tien та ін. *Psychology and Education*. 2021. Vol. 58, no. 5. P. 3317–3325.
16. UN Tourism. About UN Tourism. URL: <https://en.unwto-ap.org/about-unwto/> (дата звернення: 25.07.2026).
17. Understanding subjective well-being: perspectives from psychology and public health / K. V. Das та ін. *Public Health Reviews*. 2020. Vol. 41, no. 1. Article 25. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40985-020-00142-5>
18. United Nations Department of Economic and Social Affairs. Sustainable tourism. *Sustainable Development Knowledge Platform*. URL: <https://sdgs.un.org/topics/sustainable-tourism> (дата звернення: 25.07.2026).
19. Ventura-León J., Sánchez-Villena A. R., Caycho-Rodríguez T. Validity Evidence and Reliability of a Subjective Well-Being Scale: A Psychometric Network Analysis. *Trends in Psychology*. 2023. P. 1–15. DOI: <https://doi.org/10.1007/s43076-022-00251-x>
20. What is well-being? A scoping review of the conceptual and operational definitions of occupational well-being / T. G. Bautista та ін. *Journal of Clinical and Translational Science*. 2023. Vol. 7, no. 1. Article e227. DOI: <https://doi.org/10.1017/cts.2023.648>
21. World Tourism Organization, United Nations Development Programme. Tourism and the Sustainable Development Goals – Journey to 2030. United Nations Development Programme, 2017. URL: <https://lnk.ua/xNuGCTwzP>

References:

1. Theron A., Hill C. & Mabitsela-Siwela T. (2026). A scoping review of subjective well-being in a South African work context. *Applied Research in Quality of Life* (Advance online publication). DOI: <https://doi.org/10.1007/s11482-026-10255-z>
2. Zhang W., Balloo K., Hosein A. & Medland E. (2024). A scoping review of well-being measures: Conceptualisation and scales for overall well-being. *BMC Psychology*, vol. 12, no. 1, Article 585. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40359-024-02074-0>
3. Azizan N. H. & Mahmud Z. (2018). Determinants of Subjective Well-Being: A Systematic Review. *Environment-Behaviour Proceedings Journal*, vol. 3, no. 7, pp. 135–141. DOI: <https://doi.org/10.21834/e-bpj.v3i7.1228>
4. Diener E., Lucas R. E. & Oishi S. (2018). Advances and Open Questions in the Science of Subjective Well-Being. *Collabra: Psychology*, vol. 4, no. 1, Article 15. DOI: <https://doi.org/10.1525/collabra.115>
5. Garzón Vásquez D. E., Guzmán Rincón A. & Cala Vitery F. (2025). Effects of tourism on well-being from the perspective of key actors: A scoping review. *Humanities and Social Sciences Communications*, vol. 12, Article 1438. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-025-05792-x>
6. Diener E., Pressman S. D., Hunter J. & Delgadillo D. R. (2017). If, Why, and When Subjective Well-Being Influences Health, and Future Needed Research. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, vol. 9, no. 2, pp. 133–167. DOI: <https://doi.org/10.1111/aphw.12090>
7. Kim S., Lee S. & Wong A. K. F. (2026). Special issue: Positive psychology in tourism and hospitality marketing. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, vol. 43, no. 1, pp. 1–2. DOI: <https://doi.org/10.1080/10548408.2025.2607313>
8. Konstantopoulou C., Varelas S. & Liargovas P. (2024). Well-being and tourism: A systematic literature review. *Economies*, vol. 12, no. 10, Article 281. DOI: <https://doi.org/10.3390/economies12100281>
9. Liang Z. (2019). Zhǔguān xìngfúgǎn de lìlùn yuányuán jíqí zài lǚyóu yánjiū zhōng de yìngyòng: Yíge pìpànxìng wénxiàn zōngshù [The evolution of subjective well-being and its application in tourism research: A critical review]. *Tourism and Hospitality Prospects*, vol. 3, no. 3, pp. 71–92. DOI: <https://doi.org/10.12054/lydk.bisu.111>
10. Lucas R. E., Dyrenforth P. S. & Diener E. (2008). Four Myths about Subjective Well-being. *Social and Personality Psychology Compass*, vol. 2, no. 5, pp. 1902–1916. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00140.x>
11. Mancini A. D., Bonanno G. A. & Clark A. E. (2011). Stepping off the hedonic treadmill: Individual differences in response to major life events. *Journal of Individual Differences*, vol. 32, no. 3, pp. 144–152. DOI: <https://doi.org/10.1027/1614-0001/a000047>
12. Garcês S., Pocinho M., Jesus S. N. & Rieber M. S. (2018). Positive psychology and tourism: A systematic literature review. *Tourism & Management Studies*, vol. 14, no. 3, pp. 41–51. DOI: <https://doi.org/10.18089/tms.2018.14304000>

13. Vada S., Prentice C., Scott N. & Hsiao A. (2020). Positive psychology and tourist well-being: A systematic literature review. *Tourism Management Perspectives*, vol. 33, Article 100631. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2019.100631>
14. Câmara E., Pocinho M., Agapito D. & de Jesus S. N. (2022). Positive psychology, well-being, and mindfulness: A successful partnership towards the development of meaningful tourist experiences. *Journal of Tourism, Sustainability and Well-Being*, vol. 10, no. 1, pp. 21–38. DOI: <https://doi.org/10.34623/m7xe-a661>
15. Tien N. H., Anh D. B. H., Ngoc P. B., Trang T. T. & Duc L. D. M. (2021). Subjective well-being in tourism research. *Psychology and Education*, vol. 58, no. 5, pp. 3317–3325.
16. UN Tourism. (n.d.). About UN Tourism. Available at: <https://en.unwto-ap.org/about-unwto/>
17. Das K. V., Jones-Harrell C., Fan Y., Ramaswami A., Orlove B., & Botchwey, N. (2020). Understanding subjective well-being: perspectives from psychology and public health. *Public Health Reviews*, vol. 41, no. 1, Article 25. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40985-020-00142-5>
18. United Nations Department of Economic and Social Affairs. (n.d.). Sustainable tourism. *Sustainable Development Knowledge Platform*. Available at: <https://sdgs.un.org/topics/sustainable-tourism>
19. Ventura-León J., Sánchez-Villena A. R. & Caycho-Rodríguez T. (2023). Validity Evidence and Reliability of a Subjective Well-Being Scale: A Psychometric Network Analysis. *Trends in Psychology*, pp. 1–15. DOI: <https://doi.org/10.1007/s43076-022-00251-x>
20. Bautista T. G., Roman G., Khan M., Lee M., Sahbaz S., Duthely L. M., Knippenberg A., Macias-Burgos M. A., Davidson A., Scaramutti C., Gabrilove J., Pusek S., Mehta D. & Bredella M. A. (2023). What is well-being? A scoping review of the conceptual and operational definitions of occupational well-being. *Journal of Clinical and Translational Science*, vol. 7, no. 1, Article e227. DOI: <https://doi.org/10.1017/cts.2023.648>
21. World Tourism Organization, & United Nations Development Programme. (2017). *Tourism and the Sustainable Development Goals – Journey to 2030*. United Nations Development Programme. Available at: <https://lnk.ua/xNuGCTwzP>

Halyna Shchuka, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian University.
Lesia Kovalska, PhD in Geography, Associate Professor, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. **Larysa Medvid**, PhD in Economics, Associate Professor, Mukachevo State University.

METHODOLOGICAL CHALLENGES IN RESEARCH ON SUBJECTIVE WELL-BEING IN TOURISM

Subjective well-being has become an important criterion for assessing the human outcomes of tourism, yet evidence on the relationship between tourism experiences and well-being remains difficult to compare and integrate. Differences in how subjective well-being is defined, structured, measured, investigated, and interpreted may lead studies addressing similar questions to examine different phenomena and support conclusions of different evidential strength. The purpose of this study is to systematise the key methodological challenges in research on subjective well-being, examine their interrelationships, and clarify their implications for the validity and comparability of tourism research. The study adopts a conceptual-analytical approach based on an integrative literature review, using critical analysis, comparison, thematic grouping, and conceptual synthesis. The analysis identifies five interconnected domains of methodological decision-making: conceptualisation of subjective well-being, specification of its internal structure, operationalisation, research design, and interpretation of findings. These domains form a sequential and cumulative system rather than independent methodological limitations. Decisions concerning the meaning and boundaries of the construct determine its structural model and indicators; operationalisation determines what is captured empirically; research design defines the strength and scope of evidence; and interpretation establishes which conclusions can reasonably be drawn. Consequently, inconsistencies among tourism studies may arise not only from differences in tourism experiences, populations, or contexts but also from methodological misalignment across successive stages of research. The proposed framework enables researchers to trace such inconsistencies from conceptual assumptions through measurement and design to interpretation. It provides a methodological basis for planning and evaluating tourism studies in which the definition, structure, measurement, design, and interpretation of subjective well-being are mutually consistent. Applying this logic can improve comparability, reduce unsupported generalisations about tourism effects, and strengthen evidence on the contribution of tourism experiences to subjective well-being.

Keywords: subjective well-being; tourism; research methodology; conceptualisation; operationalisation; research design; interpretation of findings.

Дата надходження статті: 26.07.2026

Дата прийняття статті до публікації: 21.08.2026

Дата публікації статті: 03.09.2026